УДК 81'255.4-5"1920/1930"

Лада Коломієць

Спільне та відмінне у перекладацьких процесах у Великій і Західній Україні в 1920–1930-ті рр.

У статті зіставлено сприятливі та несприятливі чинники розвитку перекладацького процесу в 1920–1930-ті рр. у Великій та Західній Україні, які були розділені до 1939 р. політичним кордоном. Доведено, що під час короткого періоду українізації художній переклад у радянській Україні переживав свій розквіт разом з іншими формами вербального та невербального мистецтва. Зокрема випущено сотні перекладних книжок, включаючи багатотомники та перевидання. Період «активної українізації», проголошений Всесоюзною комуністичною партією більшовиків 1923 р., тривав до 1929 р. Хоч його і швидко згорнули, процес українізації в радянській Україні мав значний вплив на всі сфери культурного життя, його сприятливі наслідки відчувалися до кінця 1930-х рр., незважаючи на те, що більшовики практично згорнули політику підтримки української мови ще в 1929 р. Подальше засудження й переслідування політики підтримки національної мови як «націоналістичної помилки» призведе до суворої цензури, публічних осудів, стане причиною смерті й забуття сотень українських громадських діячів, учених, письменників, а також перекладачів, зокрема й тих, хто переїхав до Радянського Союзу із Західної України, обдурений радянською пропагандою.

Ключові слова: художній переклад, політика українізації, національний ренесанс, «великий терор».

Постановка наукової проблеми та її значення. Перекладна література є невід'ємною ланкою національного літературного процесу. Колосальні масштаби перекладацької діяльності українських літераторів міжвоєнного двадцятиліття заслуговують на ґрунтовне осмислення, чимало перекладів цього періоду ще чекають своїх дослідників. У панорамно-оглядовому ракурсі художні переклади 1920–1930-х рр. формату окремих книжкових видань видаються численними й різноджерельними, вони доволі повнокровно відтворюють світову літературу для тогочасного українського читача. Чимало серед них і справжніх перлин перекладацької творчості, які не затерлися часовою відстанню, а, навпаки, увійшли до золотого фонду українського канону зарубіжної класики.

У контексті осмислення творчих, професійних і суто людських доль українських літераторів, учених, державних та громадських діячів, які зробили свій внесок у царину художнього перекладу, перекладна література постає не лише інтегральною частиною цільової національної літератури, а й невід'ємною гранню культурно-духовного буття української нації та водночас – важливим штрихом чи навіть головною рисою у творчому портреті багатьох українських митців тогочасся, чиї імена сьогодні потрібно повернути із забуття.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Бібліографування українських художніх перекладів 1920–1930-х рр. фактично здійснив, розпочавши їх нарисовий опис, талановитий перекладач, перекладознавець, видатний історик художнього перекладу, один із найкращих знавців української мови М. Н. Москаленко (1948–2006). Автограф укладеної М. Н. Москаленком бібліографії з його власного архіву зберігається у Відділі рукописних фондів та текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Широка панорама перекладних видань зі слов'янських, західних та східних мов, здійснених у міжвоєнне двадцятиліття, дає змогу стверджувати тогочасну ренесансну піднесеність не тільки в оригінальній, а й у перекладацькій творчості українських літераторів, свідчить про їхнє ставлення до перекладацької діяльності як до важливого чинника й органічного компонента національного відродження.

Мета дослідника українського художнього перекладу 1920–1930-х рр. – не лише показати широкий розмах перекладацької діяльності українських літераторів у період національного піднесення, чим довести непересічну роль перекладного слова у формуванні літературно-естетичних смаків і знань тогочасного читацького загалу та вагомий внесок українського письменства в культурно-духовне збагачення національної літератури перекладними творами, а також, що не менш важливо, – окреслити в єдності й цілісності перекладацький процес у Великій та Західній Україні, які хоч і були в міжвоєнне двадцятиліття розділені між собою кордоном, але жили спільною ідеєю національного відродження й прагненням збагатити рідну культуру перекладними творами, донести до українського читача світову класику та сучасну зарубіжну літературу рідною мовою.

© Коломієць Л., 2013

Попри те, що зв'язки між Великою і Західною Україною, розділеними до 1939 р., були утруднені, принаймні впродовж 1920-х рр. культурно-мистецькі зв'язки існували, у т. ч. й у царині художнього перекладу (переклади мешканців Західної України оприлюднювали в радянських видавництвах та публікували в радянських часописах і навпаки: переклади, зроблені в УСРР, потрапляли на шпальти західноукраїнської періодики та в еміграційні видавництва). Передусім вартий згадки вплив українського мистецького відродження у Великій Україні періоду «українізації» 1923–1929 рр. на процес національного самоусвідомлення українців у Західній Україні (для прикладу, демонстрація львівським прокатним товариством «Соня-фільм» художнього фільму «Тарас Шевченко», виготовленого в УСРР у середині 1920-х рр., дала студії «Соня-фільм» найбільший касовий збір на Галичині). У цей період виразно проявлялося національне піднесення й західноукраїнських митців, ба більше – сформувався національний ідеалізм частини політично наївної західноукраїнської інтелігенції, яка прагнула до об'єднання з великоукраїнцями й була готова назовсім переїхати до УСРР.

Показовим прикладом жертв сталінського терору з Галичини, символом знищення української інтелігенції більшовицьким режимом стала відома родина Крушельницьких: письменник, літературознавець, педагог, міністр освіти УНР, який у жовтні 1919 р. очолив педагогічну місію міністерства з випуску підручників, Антін Владиславович Крушельницький і всі його діти – донька Володимира, сини Іван, Богдан, Тарас та Остап – були знищені НКВС. У липні 1932 р. Антін Крушельницький переїхав із сім'єю до Харкова, а вже 1934 р. всю родину Крушельницьких репресували.

До слова, славний слід імені Крушельницьких зберігся в художньому перекладі. Так, батько родини Антін Крушельницький (1878, Ланьцут, Польща – 1937, Сандармох, Карелія), відомий як редактор шкільних хрестоматій з української літератури (Відень, 1919–1922), видавець і редактор громадсько-літературних часописів радянофільського спрямування «Нові шляхи» (Львів, 1929–1933) та «Критика» (Львів, 1933), автор біографічного нарису «Іван Франко» та ін., після падіння УНР емігрував до Відня, де заснував видавництво «Чайка», навколо якого в межах проекту видання перекладної літератури об'єднав чимало політичних емігрантів з українських земель. Сам Антін Крушельницький перекладав твори німецького письменника, драматурга, лауреата Нобелівської премії (1912) Гергарта Гауптмана та інших європейських авторів.

Поет, художник, драматург, мистецтвознавець і літературний критик Іван Крушельницький (1905–1934), який навчався у Віденському університеті та в Карловому університеті у Празі (останній закінчив 1926 р.) й добре знав західноєвропейське мистецтво та підтримував особисті зв'язки з культурними осередками Європи, 1930 р. видав у власному перекладі збірку «Лірики» знаного австрійського письменника Гуго фон Гофмансталя, з яким його пов'язували дружні взаємини.

Богдан Крушельницький перекладав твори чеського поета Йозефа Гори (1891–1945); ці переклади друкувалися у харківському місячнику «Червоний шлях».

Національно-мовні питання гостро стояли і для наддніпрянців, і для галичан, об'єднуючи всіх українців в один народ. У дореволюційні часи в Галичині видавались українською мовою книжки та періодика, зініційовані наддніпрянцями й заборонені царською цензурою в межах Російської імперії (згадаймо публікацію у Львові п'єс В. Шекспіра, що їх переклав Пантелеймон Куліш, випуск газети «Народ» за участю М. Драгоманова тощо).

Але існували й соціальні, психологічні та діалектні відмінності. Траплялися і взаємні розчарування – ще з часів перед Першою світовою війною. Зокрема, цікаві спостереження залишив син лікаря, письменника і перекладача Модеста Левицького Віктор Модестович: «Враження від Львова й братів галичан у нас з батьком залишалося сильне, але... не позитивне. Воно ніби й українці і не українці... Достатньо вражало вільне друковане слово, але в якій же мові!.. Особливо в поточній мові ми почувалися цілком чужинцями. І вражала величезна різниця в ментальності на Великій Україні й в Галичині. Вражала не на користь галичан. На нас дивились у Львові як майже на дикунів десь з Сибіру, а ми не знаходили у галичан того нашого щирого донкіхотства в національній справі. Що ці наші перші враження були правильні – довели ближчі знайомства з галичанами по революції 1917–20 рр. Батько боляче відчував ту різницю і пояснював її географічними та історичними умовами, відмінними від наших» [1, с. 26–27].

Маятник антиукраїнської реакції розхитувався між Великою Україною й Галичиною то в один, то в інший бік. Якщо на початку XX ст. Західна Україна була територією відносно більшої свободи для українців, то у 1920-х рр. – після входження Західної Волині й усієї Галичини до складу

Польської держави, запровадження політики «полонізації» українського населення та заборони української мови в усіх державних установах – ситуація з національним питанням виглядала значно привабливішою в УСРР, де провадилась політика «українізації», нехай і поверхова та непослідовна. Звернімося до спогадів того-таки Віктора Левицького, у яких він ділиться враженнями від національної ситуації на Волині наприкінці 1920-х рр., – Волинь «під Польщею» істотно відрізнялася від тієї Волині, якою вона була ще перед Першою світовою війною: «Боляче це говорити, але, зрештою, кожна акція викликає реакцію і за національну свідомість волиняків і хомлщаків треба дякувати … полякам і їх нерозумній політиці. Але цей процес освідомлювання Волині й Холмщини був болісний, боліли й ми з батьком за всі ті знущання над нашими людьми. Та й на нас дивилися поляки зверху вниз і підкреслювали всюди свою вищість, де тільки можна було» [1, с. 37]. І коли в Луцьку, де Віктор Левицький оселився разом зі своїм батьком Модестом Пилиповичем, повернувшись з еміграції наприкінці 1920-х рр., українська мова викорінювалася, то в радянській Україні в той час виходили друком українські переклади чужомовних творів Модеста і Зінаїди Левицьких.

З початком 1930-х рр. правляча у Великій Україні партія більшовиків «згорнула» політику толерування українського національного ренесансу, помітно потіснила українську тематику з наукових, видавничих та кіностудійних планів і розгорнула широкомасштабну акцію цькування національних митців, проголошуючи найменший прояв українського патріотизму «буржуазним націоналізмом» та «фашизмом». У той же час – в умовах розкручування маховика «великого терору» в радянській Україні – західноукраїнські письменники, культурно-громадські та духовні діячі мали все-таки порівняно більшу свободу друку й мистецького самовияву. Варто згадати хоч би львівський часопис «Літературно-Науковий Вістник», довкола якого на початку 1930-х рр. об'єдналися поети «празької школи» й де друкувалися вірші та статті «неокласика»-емігранта Юрія Клена. Тогочасні західноукраїнські й еміграційні українськомовні часописи охоче надавали свої шпальти для художніх перекладів, відповідаючи на культурні запити читачів, збагачуючи українськомовну перекладну літературу, зміцнюючи літературні зв'язки українців з Європою та світом.

Завдяки багато в чім подвижницькій перекладацькій праці спільно і наддніпрянців, і галичан, в українських перекладах 1920–1930-х рр. з'явилися сотні чужомовних творів, окремими виданнями – десятки й десятки книжок, включаючи багатотомники та перевидання (багатотомні видання здійснювали державні видавництва в УСРР). Публікувалися і класичні твори зарубіжних авторів, і модні новинки. У Великій Україні окремі видання художніх творів здійснювалися здебільшого на державній харківсько-київсько-одеській книговидавничій базі, хоч і невеликими накладами. Проте через державну систему книгорозповсюдження ця література мала шанс дійти до міських та сільських бібліотек країни, до масового читача.

Кількісне зростання перекладної літератури на рубежі 1920–1930-х рр. пояснюється кількома причинами. По-перше, свідомим прагненням представників української інтелігенції, які здобули освіту ще до Жовтневої революції й знали по кілька іноземних мов, збагатити рідну літературу перекладними творами (причому перекладами займалися не лише професійні літератори, а й науковці, педагоги, адміністратори). По-друге, більшовицькою політикою культурного зближення народів СРСР та популяризації серед них російської літератури (саме тоді активно формувався радянський канон російської класики, тож переклади слугували інструментом утвердження цього канону, «м'якою формою» русифікації «братніх народів»). І по-третє, з кінця 1920-х – початку 1930-х рр. переклад ставав єдиним, бодай і мізерним, джерелом літературного заробітку й можливістю ще якийсь час протривати в літературі для тих українських письменників, які не стали відвертими більшовицькими агітаторами, – особливо це стосується старої української інтелігенції, покоління діячів УНР, пильнованих і переслідуваних органами НКВС. Після падіння УНР для багатьох політичних емігрантів, які опинилися на Заході в суворих економічних умовах життя у вигнанні, переклад художніх творів також був і засобом виживання, і способом самореалізації.

Багатою й різноманітною є художньо-перекладацька спадщина обдарованих українських літераторів 1920-х рр., зокрема непересічних учених, мовознавців, наукових співробітників тогочасної Всеукраїнської академії наук (ВУАН), які були долучені до підготовки загальних перекладних та галузевих словників у 1920-ті й на початку 1930-х рр. і які пізніше стали жертвами більшовицьких репресій проти української інтелектуально-професійної еліти. Так, любов до української мови і культури, спільна справа художнього перекладу об'єднали талановитих лінгвістів та вчених інших

напрямів навколо видатного проекту того часу – «словника живої української мови», над яким працював Інститут наукової української мови при Всеукраїнській академії наук. Ця блискуча команда членів Академії змогла упорядкувати та відредагувати в 1920-х – на початку 1930-х рр. понад п'ятдесят загальних та спеціальних словників, включаючи двомовні російсько-українські словники обох типів, більшість із яких були знищені радянською владою до кінця 1930-х рр.

Якщо на початку 1920-х твори репресованих радянською системою авторів (таких як М. Гумільов, Г. Чупринка й ін.) ще могли з'являтися друком, то з початку 1930-х вирок щодо автора і/чи перекладача автоматично означав заборону всіх його книжок усіма мовами. Звідси (за умови фізичної відсутності інших версій) – по-перше, поширилася практика анонімного видання перекладів, як-от у хрестоматіях, що їх упорядкував О. І. Білецький («Хрестоматія західноєвропейської літератури для середньої школи», 1936 р., перевидання 1937 р., і «Антична література. Зразки старогрецької та римської художньої літератури», 1938 р.), яка взагалі стала масовою у 1940-ві рр., тільки тоді тексти репресованих вже й редагували до невпізнанності; по-друге, підписування перекладів чужими прізвищами (скажімо, як це зробив Б. Петрушевський під Зеровським перекладом «Бориса Годунова» О. Пушкіна); по-третє, термінове виготовлення нових версій – нехай гірших, але інших (докладніше про це див. монографію М. В. Стріхи «Український художній переклад: між літературою і націєтворенням» [2, с. 206–207]).

Висновки. Художній переклад у 1920–1930-ті рр. виконував багатофункціональну роль: і як заохочений гаслами національного відродження та схвалюваний суспільством спосіб літературно-громадської самореалізації українських інтелектуалів у короткий період офіційної «українізації» (1920-ті рр.), і як одна із граней націєтворчих та європеїзаторських устремлінь нової української інтелігенції, і як ідейно-пропагандистське знаряддя правлячої партії більшовиків, а в період сталінських репресій 1930-х рр. – як останній творчий прихисток та бодай мізерний заробіток для тих, кого таврували, позбавляли посад, ув'язнювали й розстрілювали за вигадані органами НКВС політичні злочини на зразок «терористичної діяльності проти вождів партії» й т. зв. «українського буржуазного націоналізму».

Крізь призму творчих портретів різних персонажів тогочасної історії, що долучилися до перекладацької справи, у заломленні здебільшого трагічних індивідуальних доль перекладачів 1920–1930-х рр. – творців національного ренесансу та жертв «великого терору» – глибше розкривається націєтворча роль художнього перекладу, а сам літературно-перекладацький процес тогочасся вимальовується об'ємніше, виразніше, його сучасне наукове бачення набуває неодмінної панорамності й цілісності. Тож попереду ще чимало суто біо-бібліографічної праці, особливо архівних пошуків, зусиль із ліквідації «білих плям», текстологічних досліджень.

Важливо поіменно пам'ятати й досліджувати творчий доробок українських перекладачів 1920–1930-х рр. у єдності перекладацького процесу у Великій і Західній Україні: від найпродуктивніших і найпотужніших на перекладацькій ниві (таких як Микола Зеров, Максим Рильський, Освальд Бургардт, Валер'ян Підмогильний, Михайло Рудницький, Павло Тичина, Микола Бажан, Володимир Свідзинський) до цілих перекладацьких родин (як-от Модест і Зінаїда Левицькі, Людмила Старицька-Черняхівська та Вероніка Черняхівська, Наталя Романович-Ткаченко та Наталя Ткаченко-Ходкевич, Дмитро та Марія Лисиченки, Зінаїда Йоффе, Борис Ткаченко, Іван Кулик і Люціана Піонтек, сестри Кардиналовські та Сергій Пилипенко), видатних громадсько-державних діячів УНР та членів ВУАН (таких як Леонід Пахаревський, Андрій Ніковський, Михайло Лебединець), славетних активісток жіночого та громадського руху (як-от Ганна Чикаленко, Надія Суровцова, Софія Куликівна), відомих мовознавців, літературознавців, публіцистів (таких як Михайло Калинович, Єлизавета Старинкевич, Василь Софронів-Левицький), від більш-менш відновлених на сьогодні та знаних імен (як-от Олекса Вараввa, Варвара Чередниченко, Віктор Вер, Терень Масенко, Марія Пригара, Леонід Гребінка) до нині фактично забутих літераторів тієї натхненної, стрімкої та невимовно трагічної епохи (таких як Микола Сагарда, Олександр Левитський, Домініка Дудар, Євген Касяненко, Микола Іванов, Вероніка Гладка, Катерина Корякіна, Ганна Касьяненко, Олександр Сорока, Анатоль Волкович та багато інших). Варто пам'ятати, що в ту епоху відбувалось і становлення таких славетних перекладацьких особистостей, як Борис Тен, Василь Мисик, Григорій Кочур.

Джерела та література

1. Левицький В. Син про батька / В. Левицький // «Роде наш красний...». Волинь у долях краян і людських документах. У 3 т. Т. 3 – Луцьк : РВВ «Вежа», 1999. – С. 17–38.

2. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням / М. Стріха. – К. : Факт – Наш час, 2006. – 344 с. – (Серія «Висока полиця»).

Коломиец Лада. Общее и различное в переводческих процесах в Большой и Западной Украине в 1920–1930 гг. В статье сопоставляются благотворные и неблаготворные факторы развития переводческого процесса в 1920–1930-е гг. в Большой и Западной Украине. Доказывается, что во время короткого периода украинизации художественный перевод в советской Украине переживал свой расцвет вместе с другими формами вербального и невербального искусства. Выпускались сотни переводных книг, включая многотомники и переиздания. Этот период вошел в историю украинской культуры как время национального ренессанса. Период «активной украинизации», провозглашенный Всесоюзной коммунистической партией большевиков в 1923 г., продолжался до 1929 г. Хоть его и быстро свернули, процесс украинизации в Советской Украине имел большое влияние на все сферы культурной жизни, а его благоприятные последствия ощущались до конца 1930-х гг., несмотря на то, что большевики практически свернули политику поддержки украинского языка в 1929 г. Дальнейшее осуждение и преследование политики поддержки национального языка как «националистической ошибки» приведет к суровой цензуре, публичным осуждениям, станет причиной смерти и забытья сотен украинских общественных деятелей, ученых, писателей, а также переводчиков, включая и приехавших в Советский Союз из Западной Украины, обманутых советской пропагандой.

Стоит отметить, что в 1920–1930-е гг., а это был период интенсивной борьбы за самоидентичность и выживание украинцев, украинские интеллектуалы как в Советском Союзе, так и на Западе, включая тех общественных лидеров, которые оказались за границей в качестве политических эмигрантов, считали перевод вратами в европейскую цивилизацию и культуру, признаком культурной пригодности украинского народа как европейской нации.

Для многих литераторов из Восточной и Западной Украины, отделенных друг от друга до 1939 г. Политической границей, переводческая деятельность имела смысл как действенное охранное средство, нацеленное на защиту украинского языка от русификации и деградации. На исходе 1930-х гг. многие из них поплатились жизнью за свои выдающиеся литературные и переводческие достижения. В конце 30-х годов стало типичной практикой убирать имена репрессированных переводчиков из издаваемых и переиздаваемых переводов.

В общем и целом, большинство украинских писателей искренне поверили в политику украинизации, а национальная идея воодушевила быстрый рост художественных переводов во время национального возрождения в Советской и Западной Украине. Всплеск политических репрессий украинских литераторов, который начался в конце 1920-х гг. и достиг кульминации в 1937 г., не смог полностью подавить широкое развитие переводческого дела. Переводной дискурс, созданный совместно восточными украинцами и галичанами, стал органической составляющей национального литературного процесса.

Ключевые слова: художественный перевод, политика украинизации, национальный ренессанс, «большой террор».

Kolomiyets' Lada. Common and Different Features of Translation Processes in the Soviet and Western Ukraine in 1920–1930 s. During a short period of the 1920s–1930s, literary translation in Ukraine experienced its heyday alongside with other forms of verbal and non-verbal art. Hundreds of books-in-translation were brought out, including multi-volume and reprinted editions. This period has gone down in the history of Ukrainian culture as the National Renaissance time. The period of 'active Ukrainization' proclaimed by the all-Union Communist Party of Bolsheviks in 1923, lasted till the year 1929. Aborted as it was, the process of Ukrainization in the Soviet Ukraine had greatly influenced all spheres of cultural life, and its favorable consequences survived until the late 1930s in spite of the fact that the Bolsheviks practically turned off the maintenance policy for the Ukrainian language in 1929. Further denunciation and condemnation of the national language-supportive policy as the 'nationalistic fallacy' would have brought about lots of rigid censorship, public conviction, death, and oblivion for the hundreds of Ukrainian public figures, scientists, and writers, as well as the translators among them, both from the USSR and from the Western Ukraine, who had been lured to move to the Eastern Ukraine by the Soviet propaganda.

It is noteworthy that in the 1920-30s, which was the period of intense struggle for Ukrainian self-identity and survival, the Ukrainian intellectuals in the USSR and in the West, including those public leaders who then lived abroad as political emigrants, viewed translation as the gateway to European civilization and culture, a token of cultural adequacy of the Ukrainian people as a European nation.

For many literary figures in the Eastern and Western Ukraine, separated from each other by the political boundary till 1939, translational practice served as a powerful guardian instrument aimed at the protection of the Ukrainian language from Russification and degradation. And by the late 1930s many of them have paid with their lives for their own indisputable literary and translation-related achievements. It had become typical of the late 1930s that the names of translators recently subjected to repressions simply disappeared from their newly published translations, as well as from many reprinted editions.

All in all, most Ukrainian writers genuinely believed in the Ukrainization policy, and it was the national idea that inspired the rapid growth of literary translations in the National Renaissance period both in the Soviet and Western Ukraine. An outburst of political repressions against Ukrainian literati that had started in the late 1920s and topped out

in 1937 didn't succeed in quenching the accelerative development of the translation cause at once. The translated discourse created conjointly by the Easterners and the Galicians has become organically integrated into the national literary process.

Key words: literary translation, policy of Ukrainization, National Renaissance, «Great Terror».

Стаття надійшла до редколегії
15.02.2013 р.

УДК [811.111:811.161.2]'255.4:821.111-3 Керролл

Алла Павлюк,
Оксана Рогач,
Олеся Сава

Лексико-граматичні особливості перекладу В. Корнієнком твору Льюїса Керролла «Аліса в Задзеркаллі»

Стаття присвячена окресленню сучасних тенденцій у перекладознавчих студіях, визначенню теоретичних основ та принципів перекладу, встановленню ролі художнього перекладу в розвитку національної літератури, простеженню перекладацьких інновацій, зіставленню наявних перекладів досліджуваного твору, а також аналізу лексичних, фразеологічних, граматичних, синтаксичних та стилістичних трансформацій, які використовує В. Корнієнко при перекладі оригінального твору, і встановленню культурологічного складника при передачі англійських національних реалій.

Ключові слова: художній переклад, лексика, фразеологія, трансформація, національна реалія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Перекладознавство має багатовікову історію, але як окрема наука з власними методами та способами дослідження сформувалося недавно, лише у другій половині XX ст. У процесі перекладу перекладач стикається з потребою зіставляти близькі за значенням англійські й українські слова, щоб вирішити, чи можна використати те чи інше слово. При цьому можливість використання певного варіанта перекладу залежить як від конкретного контексту, у якому використовується будь-яке англійське слово, і від характеру цього слова, від його приналежності до певного шару словникового складу англійської мови [4, с. 5]. Процес перекладу з англійської мови на українську ускладнюється і через те, що досліджувані мови належать до різних мовних сімей, оскільки українська мова – синтетична, а англійська – аналітична. В. Н. Комісаров, відомий спеціаліст у галузі теорії перекладу, провідний представник школи лінгвістичної теорії перекладу, кожен переклад вважає природним експериментом зіставлення мовних та мовленнєвих одиниць двох мов у реальних актах міжмовної комунікації [3, с. 2]. Під час проведення такого експерименту, тобто у процесі перекладу, можуть бути виявлені важливі особливості кожної з мов. У статті ми намагалися простежити особливості перекладу виданого видавництвом «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» у 2001 р. видатного твору Льюїса Керролла «Аліса в Задзеркаллі», що його переклав Валентин Корнієнко.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Льюїс Керролл, англійський письменник, математик, філософ, логік, англіканський клірик і фотограф, не без усмішки зазначав, що «Аліса у Задзеркаллі» розрахована на дітей віком від п'яти років до п'ятнадцяти, від п'ятнадцяти – до двадцяти п'яти, від двадцяти п'яти – до тридцяти п'яти і т. д. [9]. А світ дітей і світ дорослих у Льюїса Керролла протистоять одне одному. Невідомо, котрий із них сам письменник уважав справжнім, а котрий – сном чи маревом [11].

Україномовний переклад англійських творів для дітей має багатолітню історію. Сьогодні цей перекладний процес інтенсифікується з урахуванням культурологічного чинника, особливостей дитячої аудиторії. На відміну від перекладачів літератури для дорослих, перекладач дитячої літератури має великі привілеї щодо тексту. Такому перекладачеві дозволено маніпулювати текстом різними способами, змінюючи, збільшуючи чи скорочуючи його [5, с. 5].

© Павлюк А., Рогач О., Сава О., 2013